

УДК 334.012.2
JEL Classification O5

Шеленко Діана

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ "Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника"
м. Івано-Франківськ, Україна
E-mail: diantsya@ukr.net

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ОСНОВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація

Вступ. Розробляючи програму стратегічних пріоритетів розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств, потрібно чітко усвідомити повноваження органів держаної влади, органів місцевого самоврядування та самого сільськогосподарського підприємства.

Мета статті полягає у теоретичному дослідженні та розробці практичних рекомендацій щодо формування стратегічних пріоритетів розвитку сільськогосподарських підприємств.

Методи. Теоретико-методологічною основою дослідження стали діалектичний метод пізнання та системний підхід, відповідно до якого розкрито стратегічні пріоритети організаційно-правових форм та роль у цьому процесі сільськогосподарських підприємств.

У роботі використано історичний та логічний метод дослідження – для характеристики розвитку сільськогосподарських підприємств та планування їх стратегії на перспективу.

Результати. Досліджено, що, розробляючи стратегічні пріоритети розвитку сільськогосподарських підприємств, потрібно звернути увагу на управлінську синергію, під якою розуміють досягнення ефекту від застосування цільових орієнтирів та механізмів їх реалізації. Розкрито особливості формування концепції соціально-етичного ставлення до працівників сільськогосподарського підприємства та територіальної громади на селі.

Окреслено ряд заходів, реалізація яких забезпечить розвиток основних організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств, дієвої пріоритетності сфери сільського господарства як чинника соціально-економічного розвитку держави.

Доведено, що для вирішення стратегічних пріоритетів розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств доцільно враховувати, що стратегія охоплює чотири періоди, потребує впливання фінансових інвестицій та наукового підходу для подальшого ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Перспективи. Отримані результати дослідження є основою для створення програми розвитку сільськогосподарських підприємств на перспективу.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, розвиток, стратегічні пріоритети, організаційно-правові форми, система.

Вступ.

Сільське господарство виступає однією із найбільш пріоритетних галузей розвитку економіки держави. Історичний досвід показав, що розвиток сільськогосподарських підприємств без чітких стратегічних пріоритетів є неефективним, бо без певної автономії у вирішенні питань власного розвитку та ініціативи керівників сільськогосподарських підприємств неможливо забезпечити їх ефективне управління. Світова тенденція засвідчує, що в міру запровадження стратегічних пріоритетів підвищується і ступінь розвитку управління у сільськогосподарському підприємстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Стратегічним пріоритетам і проблемам розвитку основних організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств присвячені праці низки вітчизняних учених, зокрема: В. Г. Андрійчука, Р. Ф. Бруханського, А. А. Воронкової, В. М. Гейця, А. С. Гальчинського,

О. Ю. Єрмакова, Я. М. Кашуби, В. М. Кошельник, Г. М. Підлісецького, П. Т. Саблука та ін. Дослідження спрямовані переважно на економічні пріоритети розвитку сільськогосподарських підприємств у контексті їх виробничої діяльності.

Процес стратегічного планування пріоритетів розвитку сільськогосподарських підприємств являє собою досить складну систему, аналіз якої можна проводити з різних кутів зору і потребує різноманітних підходів до їх реалізації. Для захисту інтересів сталого розвитку основних організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств потрібно спрямувати увагу науковців на дослідженні їх стратегічних пріоритетів.

Тому виникає об'єктивна необхідність системного вивчення низки складових, покликаних забезпечити стратегічний розвиток основних організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств.

Мета.

Метою статті є теоретичне дослідження формування стратегічних пріоритетів розвитку сільськогосподарських підприємств. Це завдання передбачає чітке усвідомлення повноважень органів державної влади, органів місцевого самоврядування та самого сільськогосподарського підприємства.

Методологія дослідження.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали діалектичний метод пізнання та системний підхід, відповідно до якого розкрито стратегічні пріоритети організаційно-правових форм та роль у цьому процесі сільськогосподарських підприємств.

У роботі використано історичний та логічний метод дослідження – для характеристики розвитку сільськогосподарських підприємств та планування їх стратегії на майбутню перспективу.

Результати.

Законодавство України регламентує пріоритети розвитку економіки, зокрема розроблено стратегію розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, згідно з якою накреслено план дій українського аграрного сектору щодо зростання доходів сільського населення та підтримки економічних інтересів організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств [1].

Розробляючи стратегічні пріоритети розвитку сільськогосподарських підприємств, потрібно звернути увагу на управлінську синергію, під якою розуміють досягнення нового кращого ефекту від застосування цільових орієнтирів та механізмів їх реалізації.

Стратегічним пріоритетом розвитку сільськогосподарських підприємств за твердженням Р. Ф. Бруханського є стабільне їх функціонування, яке має на меті довгострокову діяльність на ринку, створення сприятливої економічної ситуації по дотриманню певних правил успіху, а також гарантування перспектив їх розвитку [2].

Розробляючи програму стратегічних пріоритетів розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств, потрібно чітко усвідомити повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування та самого сільськогосподарського підприємства.

До пріоритетів на рівні державної влади слід віднести:

- забезпечення умов стабільного розвитку сільськогосподарських підприємств;
- підвищення конкурентоспроможності продукції на ринку та збільшення обсягу експорту аграрної продукції, яка виробляється у сільськогосподарських підприємствах;
- підвищення рівня життя та захист інтересів селянина;
- забезпечення ефективного використання земель сільськогосподарського призначення;
- розвиток ресурсного забезпечення;
- субсидування та регулювання процентних ставок по кредитах;
- розширення об'ємів державної підтримки сільськогосподарських підприємств;

– встановлення сприятливого інвестиційного клімату в державі.

До пріоритетів, які потрібно забезпечити органам місцевого самоврядування слід віднести:

– оптимізація підприємств та їх кадрового потенціалу;

– залучення фінансових, інвестиційних та матеріальних ресурсів для ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств;

– надання допомоги в підготовці й оформленні документів (для оформлення тендеру, заявок на участь у різних програмах, конкурсах, для надання фінансової підтримки шляхом здешевлення кредитів і т.д).

– розвивати структуру збуту вироблюваної сільськогосподарськими підприємствами продукції;

– надавати юридичні консультації.

Основою стратегічного курсу, на думку В. С. Савчука, П. П. Гаврилка та А. В. Колодійчук, має бути запровадження інноваційної моделі зростання економіки, а також утвердження України як конкурентоспроможної високотехнологічної держави [3, с. 16].

До пріоритетів, які потрібно виконувати на рівні сільськогосподарських підприємств, належать:

– розробка механізму управління сільськогосподарським підприємством;

– участь в інвестиційних програмах з метою підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, розширення виробничих потужностей та впровадження прогресивних технологій;

– підвищення уваги керівника сільськогосподарського підприємства до інноваційної функції, яка полягає у виробництві нової продукції з кращими якісними показниками, оскільки це дасть можливість для кращого розвитку сільськогосподарського підприємства. Від виведення цього пріоритету на значно вищий рівень розвитку багато в чому залежатиме і збереження навколишнього середовища;

– диверсифікація виробництва;

– обґрунтування і пошук нових джерел фінансування сільськогосподарських підприємств;

– здійснення технологічного оновлення, розробка та реалізація проектів по ефективному енерго- та ресурсозбереженні;

– випуск екологічно чистої продукції з дотриманням міжнародних стандартів;

– організація ефективної системи надання послуг жителям села та сільськогосподарському підприємству;

– забезпечення захисту інтересів працівників сільськогосподарського підприємства;

– грамотне усунення конфліктних виробничих ситуацій;

– допомога сім'ям пенсіонерів, які присвятили своє життя роботі в даному підприємстві;

– врахування соціально-культурних факторів та духовних цінностей;

– запровадження мотиваційних стимулів та оцінка підсумків роботи працівників підприємства.

– формування концепції соціально-етичного ставлення до працівників

сільськогосподарського підприємства та територіальної громади і села. Інтереси підприємства повинні бути напряму поєднані із одночасним забезпеченням або зміцненням благополуччя працівників сільськогосподарського підприємства. Дана концепція давно потребує переосмислення і набуває дедалі більшого значення в умовах нестабільної ситуації в державі.

Для вирішення цих завдань доцільно виділити ряд етапів.

На першому етапі визначається повний перелік сільськогосподарських підприємств, що функціонують на певній сільській території.

На другому етапі збирається інформація, щодо поточного стану, виду діяльності, особливостей виробництва та труднощів, з якими стикається сільськогосподарське підприємство.

На третьому етапі:

- здійснюється пошук шляхів щодо поліпшення діяльності сільськогосподарського підприємства;
- аналізуються потреба в запровадженні диверсифікаційних процесів;
- здійснюється SWOT-аналіз і за його допомогою оцінюються сильні й слабкі сторони діяльності сільськогосподарського підприємства та визначаються їх можливості й загрози;
- уточнюються пропозиції щодо запровадження нових технологій, модернізації виробництва та стимулювання розвитку відновлюваної енергетики;
- розробляються різні варіанти стратегічних планів для кожного окремо взятого сільськогосподарського підприємства.

На четвертому етапі здійснюється узгодження обраних варіантів стратегічних планів розвитку сільськогосподарського підприємства з усіма зацікавленими сторонами (сільськогосподарське підприємство, представники органів місцевого самоврядування та територіальна громада села), а також моніторинг та інформаційний супровід.

Ю. С. Гудзінська доводить, що стратегія організації вказує на напрямки спеціалізації, пріоритети, а також загрози, які виникатимуть в процесі виробництва, з огляду на економічну ефективність сільськогосподарського підприємства [4]. Тобто визначення пріоритетних напрямків діяльності виступає однією із складових раціональної спеціалізації виробництва.

При обґрунтуванні стратегії розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств на думку В. М. Кошельник, доцільно визначити їх стратегічні напрямки, які відображатимуть стратегічні позиції (агресивну, конкурентну, консервативну чи оборонну), а потім, вивчивши виробничо-технологічний стан сільськогосподарського підприємства, зробити вибір оптимальної стратегії розвитку підприємства [5, с. 197].

Стратегічний розвиток організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств був би ефективнішим, якщо б на нього не мала впливу низка гальмівних чинників, які становлять реальні загрози для економіки в майбутньому.

По-перше, деякі сільськогосподарські підприємства не зацікавлені, або не розуміють значення поняття “стратегічні пріоритети”. Багато з них не мають обґрунтованої стратегії розвитку виробництва, в них досить слабо застосовується система планування.

По-друге, сільськогосподарські підприємства потерпають як від нестачі інвестицій, так і від їхнього безсистемного застосування.

По-третє, існуюча матеріально-технічна база в сільськогосподарських підприємствах в основному застаріла і не відповідає міжнародним стандартам якості. Як зазначає Д. А. Качан, технічний стан сільськогосподарських підприємств не відповідає потребам виробництва, а від кількісних та якісних параметрів технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва залежить своєчасність та якість виконання технологічних операцій [6, с. 69].

По четверте, практично відсутні великі сільськогосподарські кооперативи, які можуть сприяти реалізації вироблюваної сільськогосподарськими підприємствами продукції.

По п'яте, недостатнє залучення інвестицій для забезпечення розширеного відтворення суспільного продукту.

Погоджуємось з думкою П. Т. Саблука, який наголошує на тому, що сучасна політика має також враховувати проблеми міжгалузевих відносин, бо від цього залежатиме стабільність і подальший розвиток як сільського господарства, так і держави в цілому [7, с. 12].

Тобто досягнення позитивного впливу розвитку сільськогосподарських підприємств ставить перед собою ряд завдань: залучення інвестицій, досягнення єдиних стандартів, рівня та якості товарів, стимулювання заходів щодо подолання ресурсовитратного виробництва, удосконалення технологій, врахування конкурентних переваг, а також орієнтація на задоволення потреб суспільства [8, с. 142].

Стратегічні пріоритети здатні вирішувати проблеми щодо підвищення ефективності, продуктивності, конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських

підприємств в умовах ринку. Стратегічні пріоритети розвитку сільськогосподарських підприємств – це свідомий процес для досягнення бажаних результатів.

Під стратегічним пріоритетом організації розвитку сільськогосподарських підприємств розуміються процеси пошуку нових можливостей виробництва та переробки продукції, просування її на нові ринки збуту, соціальне забезпечення працівників, цілеспрямований вплив на управління за рахунок поставлених цілей і пріоритетів з метою задоволення потреб підприємства та отримання ним прибутку.

Висновки і перспективи.

Для вибору шляхів, форм і методів виходу аграрного сектора з економічної кризи і подальшого його ефективного розвитку важливу роль відіграватиме науково обґрунтована система стратегічних пріоритетів організації розвитку сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел

1. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-p> (дата звернення: 05.02.2018).
2. Бруханський Р. Ф. Адаптація облікової системи сільськогосподарського підприємства до вимог стратегічного менеджменту URL: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/1744/1/Адаптація%20облікової%20системи%20сільськогосподарського%20підприємства%20до%20вимог%20стратегічного%20менеджменту.pdf> (дата звернення: 06.02.2018).
3. Савчук В. С., Гаврилко П.П., Колодійчук А.В. Пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? (дата звернення: 09.02.2018).
4. Гудзинська Ю. С. Економічні пріоритети стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств. URL: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_125/16.pdf (дата звернення: 09.02.2018).
5. Кошельник В. М. Стратегія економічного розвитку сільськогосподарських підприємств у контексті активізації виробничої діяльності. *БІЗНЕСІНФОРМ.* – *Економіка сільського господарства і АПК.* № 1. 2015. С. 194-199.
6. Качан Д. А. Пріоритетні напрями розвитку ресурсного забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка.* 2016. № 3-4 [62]. С. 66-70.
7. Саблук П. Т. Стан і напрями розвитку аграрної реформи. *Економіка АПК.* 2015. № 2. С. 10-17.
8. Шеленко Д. І., Жук О. І., Баланюк С. І. Роль підприємства у торгівельній діяльності. *Інноваційна економіка.* 2016. № 3-4 [62]. С. 140-145.

Статтю отримано: 12.01.2018 / Рецензування 16.02.2018 / Прийнято до друку: 15.03.2018

Diana Shelenko

PhD. (in Economics), Associate Professor
Department of Accounting and Auditing
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ivano-Frankovsk, Ukraine
E-mail: diantysya@ukr.net

STRATEGIC PRIORITIES FOR DEVELOPMENT OF BASIC ORGANIZATIONAL AND LEGAL FORMS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract

Introduction. It is necessary to clearly understand the powers of state authorities, local self-government bodies and the agricultural enterprise itself when developing a program of strategic priorities for the development of organizational and legal forms of agricultural enterprises.

Purpose. The purpose of the paper is to theoretical research and development of practical recommendations for the formation of strategic priorities for the development of agricultural enterprises.

Methods. The dialectic method of cognition and the systematic approach are the theoretical and methodological basis of the research, according to which the strategic priorities of organizational and legal forms and the role in this process of agricultural enterprises are disclosed.

A historical and logical method of research has been used in the paper to characterize the development of agricultural enterprises and to plan a strategy for the future.

Results. It has been investigated that when developing strategic priorities for the development of agricultural enterprises it is necessary to pay attention to managerial synergy, which means the achievement of a new better effect from the application of target landmark and mechanisms for their implementation.

The peculiarities for formation of the concept of social and ethnical attitude to the workers of the agricultural enterprise and the territorial community in the villages have been revealed.

A number of measures have been outlined, implementation of which will ensure the development of the basic organizational and legal forms of agricultural enterprises of the effective priority of the agricultural sector as a factor in the social and economic development of the state.

It has been suggested that, it is appropriate to take into account that the strategy covers four periods, requires the injection of financial investments and a reasonable scientific approach for the further effective development of agricultural enterprises in order to solve the strategic priorities of the development of organizational and legal forms of agricultural enterprises.

Discussion. The obtained research results are the basis for creating a program for the development of agricultural enterprises in the future.

Keywords: agricultural enterprises, development, strategic priorities, organizational and legal forms, system.

References

1. Strategija rozvytku agrarnogo sektoru ekonomiky na period do 2020 roku : pryiniaty 17 Oct. 2013 roku № 806-r. (2013, October 17). <http://zakon2.rada.gov.ua>. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-r>.
2. Bruhans'kyj, R. F. *Adaptacija oblikovoi systemy silskogospodarskogo pidpryjemstva do vymog strategichnogo menedzhmentu* [Adaptation of accounting system of agricultural enterprise to requirements of strategic management]. <http://dSPACE.tneU.edu.ua>. Retrieved from <http://dSPACE.tneU.edu.ua/bitstream/316497/1744/1/Adaptation%20country%20systems%20agricultural%20businesses%20enterprises%20do%20vivog%20strategic%20menedzhmenta.pdf>.
3. Savchuk, V. S., Havrylko, P. P., & Kolodiichuk, A. V. *Priorytetni napriamky innovatsiinoi diialnosti v Ukraini* [Priority directions of innovation activity in Ukraine]. www.irbis-nbuv.gov.ua. Retrieved from www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?.
4. Gudzynska, Ju. S. *Ekonomichni priorytety strategichnogo rozvytku silskogospodarskykh pidpryjemstv* [Economic priorities of strategic development of agricultural enterprises]. <http://www.khntusg.com.ua>. Retrieved from http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_125/16.pdf.
5. Koshelnyk, V. M. (2015). Strategija ekonomichnogo rozvytku sil'skogospodars'kykh pidpryjemstv u konteksti aktyvizacii' vyrobnychoi' diialnosti [Strategy of economic development of agricultural enterprises in the context of intensification of production activities] *BIZNESINFORM. – Ekonomika sil'skogo gospodarstva i APK* [BUSINESSINFORM. - Economy of agriculture and agro-industrial complex]. 1, 194-199.
6. Kachan, D. A. (2016). Priorytetni napriamy rozvytku resursnoho zabezpechennia diialnosti silskohospodarskykh pidpryjemstv [Priority directions of development of resource support of agricultural enterprises] *Innovatsiina ekonomika* [Innovative economy]. № 3-4'2016[62], 66-70.
7. Sabluk, P. T. (2015). *Stan i napriamy rozvytku ahrarnoi reformy* [State and trends in the development of agrarian reform]. *Ekonomika APK* [Economy AIC]. 2, 10-17.
8. Shelenko, D. I., Zhuk O. I., Balaniuk, C. I. (2016). Rol pidpryjemstva u torhivelnii diialnosti [The role of the enterprise in trade activity]. *Innovatsiina ekonomika* [Innovative economy]. 3-4. [62]. 140-145.

Received: 01.12.2018 / Review 02.16.2018 / Accepted 03.15.2018

